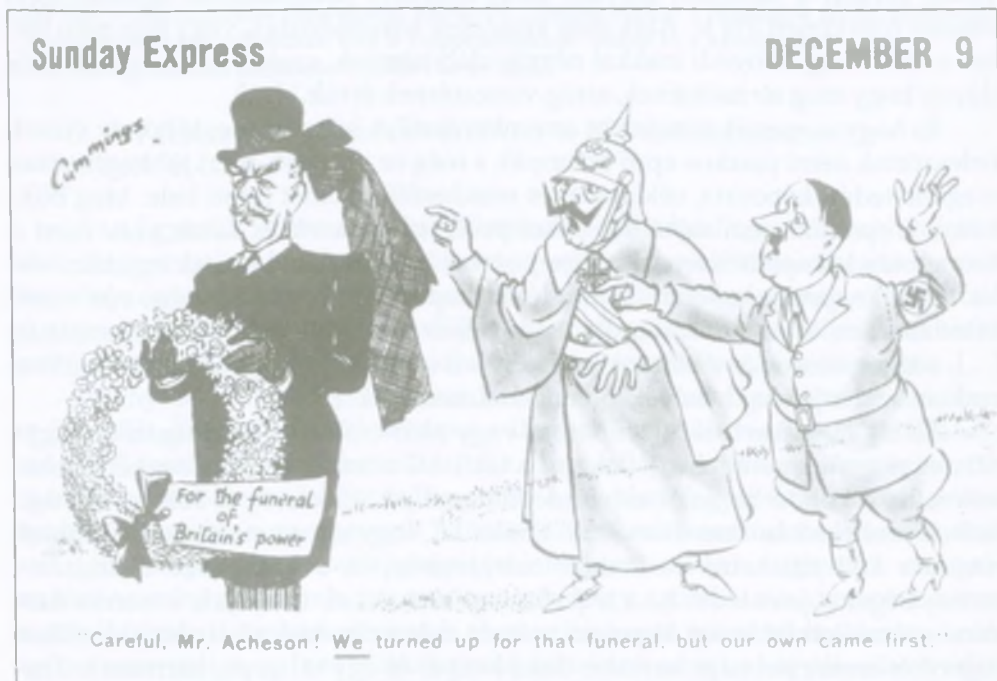

4. NAGY-BRITANNIA HATALMÁNAK TEMETÉSE (KARIKATÚRA)

1962-ben Dean Acheson amerikai külügyi szakértő kijelentette: „Nagy-Britannia elveszített egy birodalmat, de szerepet még nem talált helyette magának.” A kijelentés nagy felháborodást váltott ki Angliában. A Sunday Express karikatúrája is ezt tanúsítja. A képaláírás fordítása: „Lassan a testtel, Mr. Acheson! Mi is arra a temetésre indultunk, de a miénk előbb érkezett el.”

Forrás: Sunday Express, 1962. december 9.

1. Kik láthatóak a rajzon? Miért éppen ők?
2. Mit üzen a rajz az amerikai politikusoknak és a közvéleménynek?
3. Ismereteid szerint mennyire volt igaz Acheson álláspontja 1946-ban? Mennyiben változott a britek helyzete 1962-re?

5. A VASFÜGGÖNYÖN TÚL: ALEXANDR SZOLZSENYICIN A SZOVJET BÜNTETŐTÁBOROKRÓL

...A normát úgy emelték, hogy bebizonyították teljesíthetőségét: ha például a hőmérséklet ötven foknál³ alacsonyabb volt, a munkanapot jegyzőkönyvileg törölték, vagyis azt írták, hogy a foglyok nem mentek ki dolgozni – valójában igenis kihajtották őket, s amit ezeken a napokon ki tudtak préselni belőlük,

³ Természetesen mínusz ötven fokról van szó.

azt szétosztották a többi napra, ezzel növelve a teljesítmény százalékát. (Akik pedig ezeken a napokon fagytak meg, azokat a szolgálatkész egészségügyi részleg más címen írta le. Akik meg visszafelé lemaradoztak, vagy már nem bírtak menni, vagy ernyedtt inakkal négykézláb kúsztak, azokat a konvoj agyonlő-dözte, hogy meg ne szökjének, amíg visszatérnek értük.) [...]

És hogyan etették mindezért az embereket? A kondért megtöltötték vízzel, beleszórtak némi piszkos apró krumplit, s még ez volt a jó, mert többnyire csak megfeketedett káposzta, céklalevél és mindenféle szemét jutott bele. Meg bükköny, korpa, azt nem sajnálták. Ahol pedig maga a víz is kevés volt, mint a Karaganda környéki Szamarka lágerponton, ott a zupából is csak egy tálra valót főztek naponta, ezenkívül mindenki kapott két bögre zavaros, sós vizet. Mindent, ami ér valamit, mindig és következetesen ellopják a parancsnokság [...], a lágerprincek és a blatnojok részére – a szakácsok meg vannak félemlítve, csak az tarthatja meg a helyét, aki engedelmeskedik. [...]

Az olyan embert, aki tizenhárom vagy akár csak tíz órát dolgozik a fagyban, egyszerűen nem lehet jóllakatni a GULAG normái szerint. Végképp lehetetlen, ha a kondérba valót eleve megdézsmálják. Ekkor nyúl bele a fortyogó üstbe Frenkel sátáni merőkanala: ő találta ki, hogy egyes melósokat a többiek rovására kell jóllakatni. A kondér tulajdonképpen a különböző élelmiszer-mennyiségeket jelentette: ha a teljesítmény nem éri el, mondjuk, a norma harminc százalékát (minden lágerben más és más számítást alkalmaztak), akkor *szigorított kondér* jár: napi harminc deka kenyér és egy tál zupa; harminc százaléktól nyolcvan százalékgig *büntetőadag*: negyven deka kenyér és két tál zupa; nyolcvanegy százaléktól száz százalékgig *munkásadag*: ötven-hatvan deka kenyér és három tál zupa; e fölött jön még az *élmunkáskondér*, de még az is különböző is lehet: hetven-kilencven deka kenyér, pótkása, dupla kása, *prémiumfogás*, azaz valami kesernyés rozssütemény borsóval.

Ezekért a vizes lötytyökért, mely nem képes pótolni a test energiafogyasztását, az ember elégeti az izmait, az erejét meghaladó munkában, és az élmunkások és sztahanovisták előbb jutnak a föld alá, mint a munkamegtagadók. Az öreg lágerlakók tudták ezt, mondták is: *inkább kevesebb kását kapjak, csak a melóba ne hajtsanak!* [...]

Hogyan öltözködtek a szigetlakók? [...] A mi átkozott Szigetvilágunkat el sem lehetne képzelni a forró nap alatt: a mi szigeteinket örök hó borítja, örökké fürgeteg zúg felettük. És ezt a tíz-tizenötmilliós fogolytömeget még el kell látni ruhával és lábbelivel is.

Szerencsére a szigetlakók nem a Szigeteken születnek, és nem egészen csupaszon érkeznek ide. Meg lehet őket hagyni abban, amiben vannak, pontosabban abban, amit *osztályrokonaik* meghagynak rajtuk. [...]

Forrás: Alexandr Szolzsenyicin: A GULAG szigetvilág 1918–1956. Szépirodalmi tanulmánykísérlet. Budapest, 1993. 2.kötet, 218–221.

1. Milyen „szigetek” világról beszél a szerző? Miért találó a szigetek elnevezés?
2. Szolzsenyicin szerint hány embert tartottak fogva egy időben a Szovjetunióban?
3. Mi volt a célja ezeknek a táboroknak? Jellemezd a szöveg alapján a táborlakók életkörülményeit! Mondanivalód három kulcsszó köré is csoportosíthatod. Melyik ez a három szó?
4. Milyen figyelemzési eszközökről számol be az írás?

6. A TRUMAN-ELV: TRUMAN ÜZENETE A KONGRESSZUSHOZ (1947. MÁRCIUS 12.)

...Az Egyesült Államok külpolitikájának egyik elsődleges célja olyan feltételek megteremtése, amelyek között mi és más nemzetek kialakíthatjuk a minden kényszertől mentes életmódot. Ez volt a Németország és Japán elleni háború alapvető tétje. Olyan országok fölött arattunk győzelmet, amelyek arra törekedtek, hogy akarataikat és életmódjukat rákényszerítsék más nemzetekre.

A kényszertől mentes nemzetek békés fejlődésének biztosítása érdekében az Egyesült Államok vezető szerepet vállalt az Egyesült Nemzetek felállításában. Az Egyesült Nemzetek rendeltetése, hogy valamennyi tagja részére lehetővé tegye a tartós szabadságot és függetlenséget. Nem fogjuk azonban céljainkat megvalósítani, ha nem vagyunk hajlandók segíteni a szabad nemzeteket szabad intézményeik és nemzeti integritásuk fenntartásában az agresszív mozgalmakkal szemben, amelyek arra törekszenek, hogy a totalitárius rendszert kényszerítsék rájuk. A szabad nemzetek megsegítése nem jelent többet, mint annak nyílt elismerését, hogy a totalitárius rendszereknek a szabad népekre közvetlen vagy közvetett agresszióval való rákényszerítése aláássa a nemzetközi béke és ennélfogva az Egyesült Államok biztonságának alapjait.

A világ néhány országának népeire legutóbb akarataik ellenére totalitárius rendszereket kényszerítették rá. Az Egyesült Államok kormánya gyakran tiltakozott a kényszer és megfélemlítés alkalmazása ellen Lengyelországban, Romániában és Bulgáriában, ami megsérti a jaltai egyezményt. Meg kell állapítanom, hogy több más országban is hasonló fejleményekre került sor.

A világtörténelem jelen pillanatában csaknem minden nemzetnek választania kell a két életmód alternatívája között. A választás nagyon gyakran nem szabad. • Az egyik életforma a többség akaratán alapul, jellemzői a szabad intézmények, a népképviselői kormányzás, a szabad választások, az egyéni, a szólás- és vallásszabadság biztosítása, a politikai elnyomás alóli mentesség. A másik életforma alapja, hogy a kisebbség ráerőszakolja akaratát a többségre. Terror és elnyomás uralkodik, a sajtót cenzúrázzák, a választások eredményét meghamisítják, és elfojtják az egyéni szabadságot. •

Meggyőződésem, támogatnunk kell a szabad népeket abban, hogy saját módjukon alakítsák ki saját sorsukat.

Meggyőződésem, hogy segítségünknek elsősorban gazdasági és pénzügyi segély formájában kellene megnyilvánulnia, amely elengedhetetlenül szükséges a gazdasági stabilitáshoz és a politikai intézmények szabályszerű működéséhez.

A világ nem változhatatlan és a *status quo* nem szent és sérthetetlen. De nem engedhetjük meg a *status quo* ilyen kényszerítő módszerekkel vagy politi-